

תכנית הלימודים ביחזקאל

אינטנסיבי	אקסטנסיבי	בקיאות	
		✓	כה
		✓	כו
		✓	כז
		✓	כח
		✓	כט
		✓	ל
		✓	לא
		✓	לב
✓			לג
	✓		לד
	✓		לה
✓			לו
✓			לז
	✓		לח
	✓		לט
		א-ד	מ
			מא
			מב
			מג
			מד
			מה
			מו
		✓	מז
			מח

אינטנסיבי	אקסטנסיבי	בקיאות	
א-ג			א
✓			ב
✓			ג
			ד
			ה
		✓	ו
			ז
✓			ח
	✓		ט
	✓		י
	✓		יא
	✓		יב
✓			יג
		✓	יד
			טו
			טז
			יז
✓			יח
	✓		יט
✓			כ
			כא
	✓		כב
			כג
✓			כד

פרק א

ראשית לכל עיסוק בנביא יש להציב את הנביא במקומו הנכון...

מתי?

1. עיין בפס' א, מתי נמסרה הנבואה?
2. עיין בפס' ב', מתי נמסרה הנבואה?
3. עיין ברד"ק לפסוק א

...וזאת המראה שהיתה בשנה החמישית לגלות יהויכין היתה אם כן בשנת שלשים ליובל...

4. כיצד ניתן לגשר על הפער בתאריכים? עיין ברש"י לפסוק א

ויהי בשלשים שנה. סתם הנביא דבריו, ולא פירש שמו מי הוא, ולא פירש למנין מה מנה, לפיכך, הפסיקה רוח הקודש את דבריו בשני מקראות (פסוקים ב-ג) הסמוכים לזה, ללמד מי הוא הנביא, וללמד למנין מה מנה. "שנאמר בחמשה לחודש היא השנה החמישית" וגו', **אין אלה דברי הנביא** שהרי כבר אמר שבחמשה לחדש היה עומד, ועוד שמתחלה אמר נבואתו בלשון עצמו (=בגוף ראשון) "ואני בתוך הגולה ואראה מראות אלהים" וכן בסוף "וארא והנה רוח סערה" וגו' ואלו שני מקראות מפסיקין דבריו כאילו אחר מדבר עליו...

- א. איזו תופעה לשונית עוררה את תשומת ליבו של רש"י?
- ב. איזו תופעה ספרותית עוררה את תשומת ליבו של רש"י?
- ג. כיצד מיישב רש"י קשיים אלה?
5. עיין במלכים ב' פרק כד, למה גלה יהויכין?
6. עיין ברשימת המלכים, באיזה מקום ברשימה נמצא יהויכין?

איפה?

7. עיין ברש"י ורד"ק

רש"י לפסוק א: **ואני בתוך הגולה.** כלומר חוץ לארץ ישראל.
רד"ק לפסוק א: **ואני בתוך הגולה.** ...שהיה עם בני הגולה...

- מהי "הגולה" על-פי כל פרשן?
8. עיין ברד"ק לפסוק א

על נהר כבר...ובמקצת נוסחאות תרגם "על נהר כבר" "נהר פרת" וכן אומרים המגידיים כי "כבר" הוא פרת ומצאנו בזה מחלוקת בדברי רבותינו ז"ל ר' יודן ורב הונא ר' יודן אומר הוא פרת הוא כבר פרת שהוא פרה ורבה כבר שפירותיו גסים ואינם יוצאים בכברה רב הונא אומר פרת בפני עצמו כבר בפני עצמו:

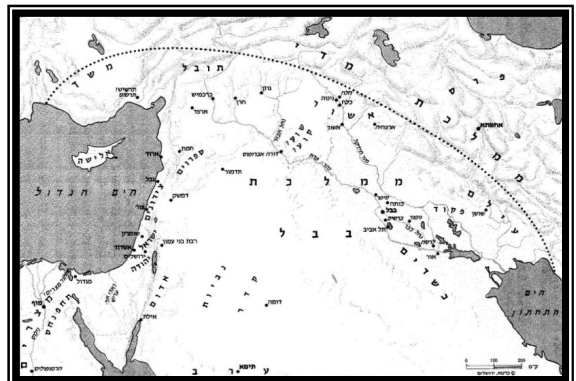
- מהו הנהר המדובר? (2 דעות)
9. עיין ברד"ק לפסוק ג

היה היה דבר ה' אל יחזקאל בן בוזי הכהן בארץ כשדים. אמרו רבותינו זכרונם לברכה: אין השכינה שורה על הנביאים בחוצה לארץ וכשנדבר עמהם בחוצה לארץ לא נדבר עמהם אלא במקום טהור, על המים, שנאמר "על נהר כבר" "ואני הייתי על אובל אולי" "ואני הייתי על יד הנהר"...

- א. מה הקושי של רד"ק?
- ב. מה שתי ההצעות שמביא רד"ק ליישוב הקושי?
10. עיין בפרק ג' פס' טו, היכן ישב קהל מאזיניו של יחזקאל?

מי

11. מה שם הנביא?
12. מה שם אביו?

לפנה"ס	ארץ ישראל
1000	התחלת המלוכה בישראל שאל דויד שלמה
900	הממלכה המוחלקת: יהודה ישראל רחבעם יריבעם הזו אביה נב אסא בעשא אלה זמרי עומרי יהושפט אחאב אחזיה אחזיה יהורם יהורם יהוא אחזיה עתליה עתליה יהואש יהואש אמצייה אמצייה עזריה יריבעם הזו יותם זכריה אחז (עצור) שלום אחז (עצור) מנחם פקח פקחיה הושע פקח חזקיהו חזקיהו 722 שומרון נפלה והושביה הוגלו מסע סנחריב
850	יהושפט
800	יהורם יהואש אמצייה עזריה יותם אחז (עצור)
700	מנשה עמון יאשיהו יהואחז יהויקים יהויכין
600	מסע נבוכדנאצר יהויכין הוגלה לבבל צדקיהו חורבן ירושלים התושבים הוגלו לבבל רצח גלגליה

מלכים ב פרק כד
... (ו) וַיִּשְׁכַּב יְהוֹנָדָּא עִם אֲבֹתָיו וַיִּמְלֹךְ יְהוֹיָכִין בְּנוֹ תַּחְתָּיו: (ז) וְלֹא הִסִּיף עוֹד מֶלֶךְ מִצָּרִים לְצֹאת מֵאַרְצוֹ כִּי לָקַח מֶלֶךְ בְּבַל מִנְחַל מִצְרַיִם עַד נְהַר פָּרָת כֹּל אֲשֶׁר הִיְתָה לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם: (ח) בֶּן שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה יְהוֹיָכִין בְּמָלְכוֹ וּשְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם וְשֵׁם אִמּוֹ נְחֻשְׁתָּא בַת אֶלְנָתָן מִירוּשָׁלַם: (ט) וַיַּעַשׂ הַרְעָ בְּעֵינָיו ה' כָּכַל אֲשֶׁר עָשָׂה אֲבִיו: (י) בַּעַת הַהִיא עָלָה {עלו} עֲבָדֵי נְבֻכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בְּבַל וִירוּשָׁלַם וַתִּבְאֵה הָעִיר בְּמַצוֹר: (יא) וַיָּבֵא נְבֻכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בְּבַל עַל הָעִיר וַעֲבָדָיו צָרִים עָלֶיהָ: (יב) וַיֵּצֵא יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ יְהוּדָה עַל מֶלֶךְ בְּבַל הוּא וְאִמּוֹ וַעֲבָדָיו וְשָׂרָיו וְסָרִיסָיו וַיִּקַּח אֹתוֹ מֶלֶךְ בְּבַל בַּשָּׁנָה שְׁמֹנֶה לְמָלְכוֹ: (יג) וַיּוֹצֵא מִשָּׁם אֶת כָּל אוֹצְרוֹת בַּיִת ה' וְאוֹצְרוֹת בַּיִת הַמֶּלֶךְ וַיִּקְצָץ אֶת כָּל כְּלֵי הַזָּהָב אֲשֶׁר עָשָׂה שְׁלֹמֹה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל בְּהִיכַל ה' כַּאֲשֶׁר דָּבָר ה': (יד) וְהִגְלָה אֶת כָּל יְרוּשָׁלַם וְאֶת כָּל הַשָּׂרִים וְאֶת כָּל גְּבוּרֵי הַחֵיל עֶשְׂרֵה {עֶשְׂרֵה} אֲלָפִים גּוֹלָה וְכָל הַחֵרֶשׁ וְהַמְּסַגֵּר¹ לֹא נִשְׂאָר זוֹלַת דָּלַת עִם הָאָרֶץ: (טו) וַיִּגַּל אֶת יְהוֹיָכִין בְּבַלְהָ וְאֶת אִם הַמֶּלֶךְ וְאֶת נְשֵׁי הַמֶּלֶךְ וְאֶת סָרִיסָיו וְאֶת אוֹלֵי {אֵילֵי} הָאָרֶץ הוֹלִיךְ גּוֹלָה מִירוּשָׁלַם בְּבַלְהָ: (טז) וְאֶת כָּל אֲנָשֵׁי הַחֵיל שְׁבַעֲת אֲלָפִים וְהַחֵרֶשׁ וְהַמְּסַגֵּר אֶלְף הַכֹּל גְּבוּרִים עֹשֵׂי מְלָחְמָה וַיְבִיאֵם מֶלֶךְ בְּבַל גּוֹלָה בְּבַלְהָ: (יז) וַיִּמְלֹךְ מֶלֶךְ בְּבַל אֶת מְתַנְּהָ דָדוֹ תַּחְתָּיו וַיִּשָּׁב אֶת שְׁמוֹ צְדֻקְיָהוּ: ... וַיִּמְרָד צְדֻקְיָהוּ בְּמֶלֶךְ בְּבַל:
¹ שמה של גלות יהויכין נקרא גם "גלות החרש והמסגר"

פרק ב

1. מה התאר שמעניק ה' ליחזקאל?
2. עיין ברש"י לפסוק א

ויאמר אלי בן אדם וגו'. "בן אדם" קורא ליחזקאל, מתוך שראה המרכזה הולך בין עלייה ומשתמש בה כמלאכים לומר אין כאן ילוד אשה אלא זה...
 ולי נראה שלא קראו בן אדם אלא בשביל שלא תהא דעתו רחבה עליו מתוך שהיה גם לבו במראה המרכזה ובמלאכת עליונים...

מהן שתי הדעות המובאות ברש"י לתאר המוענק ליחזקאל?

3. איזו הוראה מקבל יחזקאל?
4. עיין בפרק ג פס' כב-כג, למה היה צריך לקבל הוראה זו?
5. עיין בפסוק ב', מה הבעיה התחבירית הקיימת בחציו השני של הפסוק?
6. עיין ברש"י לפסוק ב

את מדבר אלי. את המתדבר עמי...

כיצד מיישב רש"י קושי זה?

7. לאן ה' שולח את יחזקאל?
8. למה ה' שולח אותו לשם?
9. עיין ברד"ק לפסוק ד

והבנים קשי פנים. ... "גוי עז פנים" מי שאין לו בשת, פניו עזים וקשים, והפכו מי שיש לו בשת, רכו פניו ויתאלמו כשיוכיחנו אדם:

מה פירוש התאר המוצמד לבני-ישראל "קשי פנים"?

10. עיין בתרגום וברש"י לפסוק ה

תרגום: ואינון אם יקבלון (=יקבלו) אולפן (לימוד) ואם יתמנעון (=ימנעו) מלמחטי (מלחטוא) רש"י: **והמה. שמא ישמעו שמא יחדלו מלשמעו.**

באילו תנאים ימסור הנביא את נבואתו לבני-ישראל על-פי פס' ה' על-פי כל אחד מהם?

11. עיין ברש"י לפסוק ה

כי ידעתי כי בית מרי. הם אנשי קנחורין. אלא שאני חפץ שידעו, לעת פורענותם, כי נביא היה צחוכם שהוכיחם ולא שמעו:

א. מה התאר המוצמד לבני-ישראל על-ידי ה'?

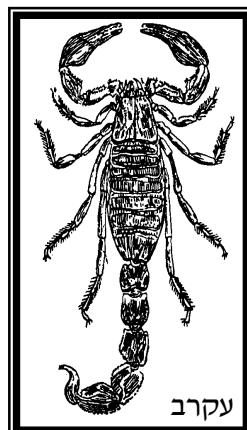
ב. לאור תאר זה, ותפיסה זו, למה שולח ה' את יחזקאל?

12. למה מדומים בני-ישראל בפסוק ו?
13. לאור אפיים של בני-ישראל, מה פשר דבריו של ה'?
14. עיין בפס' ח-י, מה מצווה ה' את יחזקאל?
15. עיין בפרקים ב-ג, כמה פעמים מופיעה המילה "מרי" ביחס לבני-ישראל?
16. עיין בפרק ג בפס' ב-ג, האם יחזקאל אוכל מעצמו את המגילה?
17. עיין ברש"י לפסוק ח

פלה פיד ואכול. משל הוא הטח אזניך ושמע ויערב לך כאילו אתה אוכל מאכל לרעבון.

את אשר אני נוהן אליך. מה היא הנתינה היא מגילת הספר:

מה מסמלת אכילת המגילה?

פרק ג

1. האם "נהנה" יחזקאל מן המגילה? הוכח מן הפסוקים.
2. עיין בפס' ד-ו, וברד"ק לפסוק ה

כי לא אל עם עמקי שפה וכבדי לשון. כפל ענין במלות שונות. אמר גם הם אינם מדברים לשון אחרת שלא תבין אתה את דבריהם כי בני לשון אחת אתה עמהם הם יבינוך ואתה תבינם :

- א. איזו עילה לסירוב שיכולה להיות ליחזקאל, דוחה ה'?
- ב. הסבר את הביטוי "כפל הענין במילים שונות".
3. עיין בפס' ז, כיצד יגיבו בני-ישראל לשליחות הנביא אליהם?
4. א. עיין בפס' ח-ט, מה עושה ה' כדי להמריץ את יחזקאל?
ב. מצא מהלך דומה בפרק ב?
- ג. עיין בירמיה פרק א פסוק טז-יט, במה דומה קטע זה לקטע שלנו?
5. לאן נשלח יחזקאל בפס' י-יא ופס' טו?
6. עיין בפס' יב-יג וברד"ק לפסוק יב

ותשאני רוח. במראה הנבואה נדמה לי שנשאנני רוח ללכת אל הגולה :
ואשמע אחרי קול רעש גדול ברוך כבוד ה' ממקומו. כשנשאנני הרוח שמעתי קול (מ)אחרי, במקום הנבואה שהייתי שם. והקול היה אומר 'ברוך כבוד ה' ממקומו'. רוצה לומר, כשסר ממקומו מעל הכפורת, מבין שני הכרובים, כי ישראל היו מחסרים כבודו בהיותי ביניהם.. וכאילו נתוסף כבודו בסורו מהם...

- מה ראה יחזקאל בנבואתו?
7. מה עשה יחזקאל במשך 7 ימי השליחות הראשונים שלו אצל בני הגולה?
8. מה תפקיד הצופה?
9. העתק את הטבלה והשלם אותה תוך עיון בפסוקים.

פס'	מעשה הנביא	מעשה ה"מוזהר"	התוצאה מבחינת הנביא
יח			
יט			
כ			
כא			

10. עיין ברד"ק לפסוק כב

ותהי עלי שם. בתל אביב וצוהו לצאת אל הבקעה והראהו שם הכבוד כמו שהראהו על נהר כבר. כי הבקעה מקום טהור יותר מתל אביב. שהיו יושבים שם בני אדם. ושנה לו פעם אחר פעם להשכילו ההשגחה וההנהגה. ועוד כי באותה הבקעה שבה נבנתה בבל, החל והראהו שם השגחתו בברואים שבלב שם שפתם ובטלה שם מחשבתם ובאמרו ככבוד אשר ראיתי על נהר כבר לא הוצרך לפרש ולפרוט דברי המרכבה :

- מהן שתי הסיבות לכך שה' הוציא את יחזקאל אל הבקעה?
11. מה המסר העולה מן המעשים שיחזקאל מצווה עליהם בפס' כד-כו?
12. מה תגובת ה' למסר זה?

פרק ח

1. מה התאריך המצוין בתחילת הפרק?
2. כמה זמן חלף מאז ראשית הספר? (עיין א': ב)
3. איפה יושב יחזקאל ?
4. בנוכחות מי הוא יושב שם?
5. כיצד נראית הדמות שרואה יחזקאל בחזונו?
6. לאן נלקח יחזקאל בחזונו?
7. כיצד הוא נלקח?
8. עיין בפס' ד-ו וברש"י לפסוק ג

סמל הקנאה. לורת הקנאה מקנא ומקניט להקב"ה שנתנוה שם להקנאות להקב"ה להרגיזו וכן ת"י ללם דקנאתא למרגזין:

- מה הדבר שרואה יחזקאל שמכעיס את ה'?
9. מה המעשה שעושים בני-ישראל שמכעיס את ה'?
  10. מה צופה ה' ליחזקאל בסוף פס' ו'?
  11. עיין בפס' ט-יב והעזר בפרשנים

(מצודות דוד לפסוק י) **מחוקה.** כל אחת מהן היתה חקוקה על הקיר מהלשכה ההיא בכל סביבה :
 (רש"י לפסוק יב) **כהלרי משכיתו.** מסוכה ברלפת לזני קיט...
 (רד"ק לפסוק יב) **ויאמר... בחשך.** כי חושבים שלא יראה האל מה שעושים בחשך בחדריהם... ועוד היו אומרים **עזב ה' את הארץ** כלומר אינו משגיח כלל בתחתונים אלא בעליונים שהם הגלגלים והמלאכים אבל בעניי הארץ לא ישגיח כלל כי עזבה לבני אדם ויעשו בה כרצונם...

- ובאר מה רואה יחזקאל שמכעיס את ה'?
12. עיין בפס' יג-יד, ובמלבי"ם פסוק יד

מבכות את התמוז. פירש בימורה' (= "מורה הנבוכים" לרמב"ם) שמצא בספרי הצאב"א, שהיה איש מנביאי ע"ז שמו "תמוז", וקרא למלך אחד לעבוד לכוכבי לכת, ולמזלות וצוה להרגו במיתה משונה, ובליל מותו התקבצו כל הצלמים מכל קצות הארץ אל היכל בבל לצלם הזהב, שהוא צלם השמש, וספדו על התמוז. והיה זה להם לחק לבכות בא' בתמוז על מות הנביא התמוז. וגם שהראה לו עבודת המולך שהיה גם-כן לשמש שחממו הצלם באש. ו"תמוז" לשון חימום בארמי ונותנים בניהם על הצלם והם בוכות לקול ילדיהן :

מה היה חטאן של הנשים?

13. עיין בפס' טו-יח והיעזר ברד"ק לפסוק יז

הזמורה. פירוש ריח רע, והיא על דרך כנוי לקטרת שהיו מקטרין, והוא עטוש מלמטה... והוא מקום הבשת :
אפס. רוצה לומר "אפי" אלא שכנה הכתוב והוא אחד משמונה עשרה מלין שהם תקון סופרים :

מה המעשה המכוער מאוד שבני-ישראל עושים?

סכם את שלבי החומרה של המעשים שראה יחזקאל לאורך הפרק

פרק י"ג

1. עיין בפס' א-ב וברד"ק לפסוק ב

לנביאי מלבם... ופירושו כי מלבם אומרים הנבואה לא שראו אותה כמו שאמר ולבלתי ראו:

אל מי נשלח יחזקאל ב"כתובת" הפרק?

2. למה ממשיל הנביא את הנביאים הללו בפס' ד?

3. עיין במלבי"ם ל פסוק ד - חלק באור הענין

נביאיך ישראל. דומים **כשעלים בחרבות**. שהשועל טוב לו הפרצה מן הגדר,

א] שדרך הפרצה יכנס אל הכרם להשחיתו,

ב] שדרך הפרצה יברת, שאם יבא אדם כנגדו בפרצה זו יברח בפרצה שכנגדה בערמתו, וכן היו נביאי השקר שדרך הפרצות אשר היו בעם נכנסו אליהם וקבלו דבריהם אשר החניפו להם שדרכם טובה,

ג] שדרך הפרצות ברחו בעת נתפשו בדבריהם ושקרותם תלו הדבר בפרצות העם:

הסבר את הדימוי של נביאי – השקר לשועלים

4. איזה מחדל (=אי-עשיה) של נביאי השקר מציין הנביא בפס' ה?

5. בשם מי דברו נביאי השקר? מה רע בכך?

6. עיין בפס' ח-ט, מה יהיה ענשם של נביאי השקר?

7. כיצד העונש שלהם קשור לחטאם?

8. עיין ברד"ק לפסוק י

והוא בונה חיץ והנה טחים אותו תפל. נביא השקר בהבטיחו על שקר דומה למי שבנה חיץ והיא מחיצה גרועה והוא משל, שהם אומרים לבנות ירושלים בנין קיים, לאמר 'שלוס' ואין שלום. הנה הבנין תפל, וישראל המקבלים דבריהם דומים לטחי החיץ בחומר תפל וגרוע שאין לו קיימה, כמו "היאכל תפל מבלי מלח" לפי שהוא דבר שאין לו טעם...

ויש לפרש **והנם טחים אותו תפל** על נביאי השקר עצמם שבונים החיץ ואחר כן טחין אותו כלומר שמיפיים דבריהם בדברי חלקות כבונה למטה בפרשה את ארץ לא מטוהרה היא ונביאים טחו להם תפל:

א. למה ממשיל הנביא את נבואות השקר של הנביאים?

ב. מה נבואת השקר של הנביאים?

9. עיין בפס' יא-טז כיצד יעניש ה' את החוטאים?

10. אל מי פונה הנביא בפס' יז?

11. עיין ברד"ק לפסוק יז

המתנבאות מלבהן. ואומרות כי רוח ה' דבר בהן ומגידות עתידות ואומרות זה יחיה וזה ימות וזה יבא לו כך וכך לטוב או לרע ועושות מעשה כשפים ואומרות כי בנבואה בא להן זה:

במה עוסקות נביאות אלה?

12. עיין ברש"י לפסוק יח

הוי למתפרות כסתות... כמין כסתות קטנות היו תופרות ותולות לנשאלים אליהם על אצילי ידיהם וקוסמות להם באותן כסתות קסם שקרים ולמי שהם חפצות אומרות קסם טוב ולמי שרוצות אומרות קסם רע... **ועושות המספחות**. על ראשי האנשים אף הם לקסום בהם. ולא ידעתי מה הם מתוך שנאמר "וקרעתי אותם" אומר אני שהן של בגד. ויונתן תרגמו "פת כומרים"...

לצודד נפשות בהן. הן צדות הנפשות לגיהנם, שמחזיקות ידי הרשעים לקסום להם שלום, ומרפות ידי צדיקים לקסום להם רעה.

הנפשות תצודדנה וגו'. תמיה היא.

ונפשות לכנה תחיינה. "לכנה" כמו 'לכם' שאתנה נוטלות שכר על כך ומתפרנסות בכך:

א. כיצד הן "מנבאות"?

ב. כיצד הן צדות נפשות?

ג. למה הן עושות זאת?

13. עיין ברד"ק לפסוק יט

בשעלי שעורים ובפתותי לחם. שכר מעשיהן ששואלים בהם נותנים להם מלא אגרוף שעורים או פת לחם ויש מפרשים כי השעורים והלחם היו נותנות תוך הכסתות ובהם היו עושות המעשה:

א. לאיזו מטרה ניתנו להן השעורים והלחם? (2 פירושים)

ב. עיין בהמשך הפסוק, מה קרה כתוצאה ממעשיהן?

14. עיין פס' כ-כא, כיצד יתקן ה' את המציאות?

15. על מה ה' כועס במיוחד?

פרק י"ח

1. פסי' א, מה המשל שאותו הזכירו בני ישראל כאשר היו בגלות?
2. עיין ברש"י לפסוק ב

ושני בנים תכהינה. ...כך דרכו של הקב"ה האבות חוטאים והבנים לוקים שהרי כמה שנים חטאו מלכי ישראל קודם שגלו ואף אנו לא נדאג ללקות בעונינו:

- א. מה הנמשל של משל זה?
- ב. מה המסקנה המעשית שמסיקים בני-ישראל מתפיסת עולם זו?

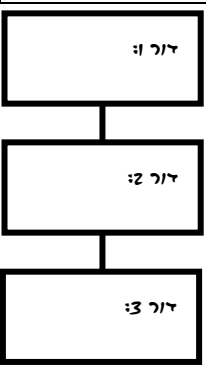
3. עיין ברד"ק לפסוק ג

חי אני. אם יהיה לכם עוד משל המשל הזה, כי אני אודיע בם משפטי ודרכי, ולא תטעו עוד בו, ותתנו דעתכם ותראו כי כן הוא. כי כל הנפשות לי הנה, ואני נתתי אותם בבשר להנהיג הגוף, ללכת אחרי, ואני רוצה בחייהן ולא במיתתן, כי לי הנה ומכבודי נגזרו, כנפש האב וכנפש הבן, ואיך תעלו בדעתכם שאעניש הנפש אם לא חטאה לי חלילה לי!?

מה נשבע ה', מה המסר שה' מעביר לאומה?

4. פסי' ד', מה דרך הענישה של ה' (העתק את 4 המילים)?
5. מה הנימוק לדרך ענישה זו?
6. העזר ב"מצודת דוד":

(ה) **ואיש.** ר"ל הואיל והנפשות חביבות עלי לכן איש כי יהיה צדיק לבל יעשה מה מן הרעות ועוד יעשה הטוב בעשות משפט וצדקה: (ו) **אל ההרים וגו'.** עתה מפרש מה הם הרעות שהיה נזהר מהם ואמר שלא אכל בההרים מזבחי תקרובות עכו"ם שעל ההרים ואף לא נשא עיניו להסתכל בגלולי בית ישראל הם הפסילים: **לא טמא.** לזנות עמה: **לא יקרב.** לבוא עליה: (ז) **לא יונה.** לעשוק ולקחת מה משלו: **חבולתו חוב.** כאשר חבל שלמת רעהו בחובו השיב לו כבוא השמש ולא עבר על מצות התורה: **לחמו לרעב יתן.** ולא עבר על מה שאמרה התורה ולא תקפוץ את ירך מאחיך האביון (דברים טו): **ועירום.** מי שהלך ערום מבלי לבוש כסהו בבגד משלו: (ח) **לא יתן.** לא הלוח למי על נשך: **לא יקח.** בעת התשלומין לא לקח תרביית ואף אם הלוח נתן מעצמו (ואף שזהו אבק רבית ומדרבנן רמוזה היא במקרא): **מעול ישיב ידו.** עתה אמר דרך כלל שלא עשה עול והם הדברים שאסרה התורה: **משפט אמת.** עתה מפרש הטובה שעשה ואמר שעשה משפט אמת בין איש לאיש ולא הטח המשפט: (ט) **בחוקותי יהלך.** אף המצות שהם כחק שאין הטעם ידוע והשטן משיב עליהם עכ"ז הלך בהם ועשאו: **ומשפטי שמר לעשות אמת.** ר"ל לא עשה משפט במי ע"ס הכוונה להתנקם בו כ"א שמר את המשפט לעשות בו לבד האמת והראוי מבלי כוונה אחרת: **צדיק הוא.** האיש אשר כזה לצדיק יחשב ולכן חיה יחיה בעוה"ז ובעולם הנפשות:

- א. עיין בפסי' ה-ט, ערוך רשימה (בלשונך) של המעשים שאותם מקפיד הצדיק לקיים.
- ב. עיין בפסי' ה-ט, ערוך רשימה (בלשונך) של החטאים שמהם מקפיד הצדיק להמנע.
7. "חבר" את פסי' ה לפסי' ט, מה דינו של הצדיק שינהג בדרכי צדק?
8. עיין בפסי' י-יג, תאר בכללות את הבן המתואר בפסי' אלה:
  - א. איזה בן זה?
  - ב. איך הבן מתייחס למעשי אביו?
  - ג. מה יהיה דינו?
9. עיין בפסי' יד-יז, תאר בכללות את הבן המתואר בפסי' אלה:
  - א. איזה בן זה?
  - ב. איך הבן מתייחס למעשי אביו?
  - ג. מה יהיה דינו?
10. עיין בפסי' יח-כ, וכן בפסי' ד, האם המסקנה העולה מפסוקים יח-כ, סותרת או מאששת (=מאשרת) את פסי' ד?
11. א. איזו דמות מתוארת בפסי' כא-כג?
 ב. מה דינו?
 ג. מה הסיבה לדין זה?
12. א. איזו דמות מתוארת בפסי' כד?
 ב. מה דינו?
13. עיין ברד"ק לפסוק כה-לא

ואמרתם לא יתכן דרך ה'. שלא תזכרנה לו מעשיו הראשונים איננו נכון זה שתאמרו אתם: **הדרכי לא יתכן.** איך תוכלו לומר זה אלא דרכיכם לא יתכנו ודרכי מחשבותיכם ודעתכם לא יתכנו כי אין לדון את האדם אלא לפי מעשיו האחרונים כי הראשונים נתחרט עליהם...

מה דעתם של בני-ישראל על דרכי המשפט של ה', ומה חושב ה' על הדרך הנכונה להנהיגה?

14. עיין ברד"ק לפסוק כ

ומת עליהם. על שובו והתחרטו מצדקתו ועל עשיתו העול על שניהם יענש...

לאן נעלמו הזכויות של הצדיק?

פרק כ'

1. (ב) מה התאריך של הפרק? כמה זמן חלף מאז פרק א פס' ב?
2. (ב) מי היו קהל המאזינים של יחזקאל? למה באו?
3. (ד) עיין בתרגום יונתן: מהו ה"משפט" שעליו מדבר הכתוב?

(תרגום יונתן) התוכח יתהון התוכח בר אדם ית תועבת אבהתהון הודעינון:

4. (ה-ו) עיין במצודות דוד, מה פירוש "נאָשאַ יְדִי"?

(מצודות דוד) ואשא ידי. אז נשאתי ידי בשבועה להוציאם משם.

5. מה התחייב ה' כלפי עם ישראל?
6. (ז) מה דרש ה' מבני-ישראל?
7. (ח) כיצד הגיבו בני-ישראל לדרישת ה'?
8. (ח) מה תכנן ה' לעשות בתגובה למעשי בני-ישראל?
9. (ט) מה הסיבה שה' לא מבצע את תכניותיו?
10. (י-יב) מה ה' עושה במקום זה? פרט!!!
11. (יג) כיצד הגיבו בני-ישראל?
12. (יג) מה תכנן ה' לעשות בתגובה למעשי בני-ישראל?
13. (יד-יז) מה הסיבות שה' לא מבצע את תכניותיו?
14. (יח-כד) איזה דפוס התנהלות חוזר מתואר בפסוקים אלה? פרט!
15. (כה) איזו בעיה אמונית עולה מפסוק זה?
16. עיין בפרשנים הבאים ובאר כיצד מיישב כל אחד מהם את הקושי?

(רש"י) נתתי להם חוקים לא טובים. מסרתם ביד יצרם להכשל בעוונם **(רד"ק)** וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים. כיון שהם מאסו בחקותי מסרתים אותה ביד אויביהם שישמו עליהם חוקים שלא יהיו טובים להם כמו חקי, שהיו טובים להם אם היו הולכים בהם, והחקים שהיו משימים עליהם האויבים הם המסים שהיו משימים עליהם לחק בכל שנה ושנה ועבודות אחרות: **(מלבי"ם)** וגם. שע"י שמאסו חקותי חשבו שאני נתתי להם חוקים לא טובים. כי יאמרו שנתתי חקים רעים ושהמשפטים שנתתי לא יכלו לחיות בהם בחיי המדינות:

17. (כו) עיין בפסוק וברד"ק

(רד"ק) **ואטמא.** אולי יאמר זה על שנצמדו לבעל פעור שנתחברו לו חבור חזק עד שהעבירו כל פטר רחם שצויתי לקחתם לי לקדושה כמו שאמר קדש לי כל בכור והנה הם העבירו ממני ונתנום לעכו"ם וזהו טומאתם, הפך הקדושה. ופירוש **ואטמא** שמתו אותם טמאים והרחקתים ממני תמורת מה שהקדשתים והם לא אבו. לכך נתתי אותם טמאים ורחוקים ממני. זהו שלא נזכר השבט הנצמד לבעל פעור בברכת משה רבינו עליו השלום:

- א. מה הקושי שעיימו מתמודד רד"ק?
- ב. כיצד מיישב רד"ק קושי זה?
- ג. מה הם "מתנותם", על-פי רד"ק?

18. (כז-לב) במה מאשים ה' את בני-ישראל?
19. (לג-לח) מה המהלכים שעומר ה' לעשות כדי לתקן את בני-ישראל?
20. (לט) מה מצווה ה' את בני-ישראל לעשות?
21. מה קשה במצווה זו?
22. עיין ברד"ק, כיצד מיושב קושי זה (2 הצעות)?

(רד"ק) איש גלוליו לכו עבדו. הצווי הזה אינו דרך מצוה רצונית כי אם דרך גזום כמו שמח בחור בילדותיך רוצה לומר שמח ותראה מה יקרך באחריתך או פירוש טוב הוא שתעבדו גלוליתם לבד ולא שתביאו לי מתנותיכם ותעבדו גלוליתם כי זה חלול ה'.

23. מה ההבדל העקרוני בין שני הפירושים?
24. (מ-מב) מה מתואר בפסוקים אלה?

25. (מג-מד) עיין בפסוקים וברד"ק, לאיזו הכרה יגיעו בני ישראל בעתיד?

(רד"ק) **וזכרתם, ונקטתם בפניכם.** ופירוש תהיו נכרתים בעיניכם כלומר תחשבו בעיניכם כשתזכרו רעותיכם שתהיו ראויים להכרת מן העולם...:

פרק לג

1. מה תפקידו של בעל התפקיד המתואר בפס' א?
2. באיזה פרק ראינו מודל דומה לזה המתואר בפס' ג-ו?
3. מה היחס בין פס' ז-ט לפס' ג-ו?
4. עיין בפסוק י ובפירוש מצודות דוד:

כן אמרתם. זאת אמרתם לאמר: **כי פשעינו וחטאתינו הם עלינו** רוצה לומר: באמת עשינו פשעים וחטאות. **ובם.** ובגמולם אנו נמקים בצרות ולא על חנם **ואיך** אפשר שנחיה. רוצה לומר להיות נצולים מן ההמקה. כי לא האמינו שהתשובה מועלת, וכאלו אמרו בזה הואיל וכן הוא, נתמיד בפשעים וכאשר אבדנו אבדנו:

- א. במה מודים בני ישראל?
- ב. מה התוצאה של מעשיהם?
- ג. איזו מסקנה להמשך דרכם מסיקים בני ישראל?
5. א. איזה מבין סעיפי שאלה 4 דוחה ה' (הנביא) בדבריו בפס' י?
 ב. מה נשבע ה' שיקרה, במקום הרעיון של בני-ישראל?
 ג. צטט את המילים המציינות שבועה.
6. מה הכלל שמנסח ה' בפס' יב-טז? דייק בדבריך בעיקר בפס' טו תוך שאתה נעזר במצודת ציון.

חבול. ענין משכון, כמו "אם חבל תחבל שלמת רעך" (יחזקאל כח):

7. עיין בפס' יז ובפירוש מהר"י קרא:

לא יתכן דרך ה'. אינו יכול להיות אותו דרך שהקב"ה אומר. אם בשוב רשע מדרכו, וחיה. וכל חטאותיו אשר חטא לא תזכרנה לו. חיה יחיה בשביל התשובה. **והמה דרכם לא יתכן.** והמה אינן יודעין שדרכיו יתכנו...

- מה ה"ויכוח" שמתנהל בין בני-ישראל לבין ה'?
8. מה היחס הספרותי בין פס' יז לפס' יח-כ?
9. עיין בפס' כ ובפירוש מהר"י קרא:

איש כדרכיו. הצדיק שעשה צדקה וסומך עליה וחוטא, אני פורע לו כרשעו. ולרשע ששב מרשעו ועשה משפט וצדקה לתת לו כצדקתו ולהחיותו עליהם. שכן אומר בזה לכן **איש כדרכיו אשפוט אתכם בית ישראל.**

כיצד מסכם מהר"י קרא את דרכי הנהגתו של ה'?

10. כמה שנים עברו מאז פרק א פס' ב' ועד פרק לג פס' כא?
11. מה קרה בתאריך זה?
12. עיין בפסוקים הבאים:

פרק כד
 (כה) וְאֵתָהּ בֶן אָדָם הָלֹא בְּיוֹם קָחְתִּי מֵהֶם אֶת מַעֲוָזָם מִשׁוֹשׁ תִּפְאַרְתָּם אֶת מַחְמֹד עֵינֵיהֶם וְאֶת מִשְׁא נַפְשָׁם בְּגִיָּהֶם וּבְגִזְתֵּיהֶם: (כו) בְּיוֹם הַהוּא יָבֹא הַפְּלִיט אֶלְיָךְ לְהַשְׁמָעוֹת אֲזַנִּים: (כז) **בְּיוֹם הַהוּא יִפְתַּח פִּיךָ אֶת הַפְּלִיט וּתְדַבֵּר וְלֹא תֵאלֵם עוֹד וְהָיִית לָהֶם לְמוֹפֵת וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה:**

פרק ג
 (כה) וְאֵתָהּ בֶן אָדָם הִנֵּה נִתְּנוּ עֲלֶיךָ עֲבוֹתִים וְאֶסְרוּךְ בָּהֶם וְלֹא תִצֵּא בְּתוֹכָם: (כו) **וְלִשׁוֹנְךָ אֲדַבֵּיק אֶל חִפְךָ וְנִאֲלַמַּת וְלֹא תִהְיֶה לָּהֶם לְאִישׁ מוֹכִיחַ כִּי בֵּית מְרֵי הֵמָּה: (כז) וּבְדַבְרֵי אוֹתְךָ אֶפְתַּח אֶת פִּיךָ וְאִמְרַת אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדַבְּרֵי יְהוָה הַשְׁמַע וְשָׁמַע וְהִחְדַּל יַחְדַּל כִּי בֵּית מְרֵי הֵמָּה:**

ועיין בפרקנו בפס' כב ברש"י

(כב) ויפתח את פי. כמו שאמר בראש הספר (ג': כו) "ונאלמת ולא תהיה לאיש מוכיח" ואח"כ אמר לו (כ"ד: כז) "ביום קחתי מהם את מעוזם יבא הפליט אליך ביום ההוא יפתח פיך את הפליט ולא תאלם עוד".

מה החידוש שהתחדש בפסוקנו מבחינת מהלך הנבואה של יחזקאל?

13. (כד) מי הם יושבי החורבות? מדוע מכונים כך?

14. מספר פירושים נאמרו על טענת בני-ישראל "אָחַד הָיָה אֲבֹרָהּם וַיִּירֶשׂ אֶת הָאָרֶץ וַאֲנַחְנוּ רַבִּים לָנוּ נִתְּנָה הָאָרֶץ לְמוֹרָשָׁה". באר את הַטַּעֲנָה ואת דְחִיית יחזקאל את דבריהם על-פי כל אחד מן הפרשנים שלפניך :

(רש"י) **אחד היה אברהם**. ... וכך היה רבי שמעון דורשו : אברהם שלא נצטווה אלא על מצווה אחת ירש את הארץ אנו שנצטוינו על מצות הרבה כל שכן שלנו נתנה הארץ למורשה הוא שהנביא משיבם : (כה) **על הדם תאכלו וגו' והארץ תירשו**. בתמיה אם נצטוינו, אין אתם שומרים, **על הדם תאכלו** את מאכלי תפנוקים אתם אוכלים על ידי רציחה, שהורגין את בעלי ממון ונוטלין את ממונם : (כו) **עמדתם על חרבכם**. כלומר כל בטחונכם נתחזקתם על חרבכם. **עשיתן תועבה**. משכב זכור :

(מלבי"ם) **אחד היה אברהם**. הוא לא היה רק איש אחד שהאמין בה', ובכ"ז (=ובכל זאת) גרם זכותו שירש את הארץ, **ואנחנו רבים**. מאמינים, ובפרט לנו כבר נתנה הארץ למורשה. מכבר, ובדאי לא בטל הירושה שכבר נתנה לנו מכ"ש (=מכלי שני) מאברהם שניתן לו ירושה מחדש : (כה) **לכן אמר אליהם**. הודיע להם שהארץ לא נתנה להם רק בתנאי שישמרו את התורה כמ"ש "ויתן להם ארצות גוים בעבור ישמרו חקיו", והם עברו על ג' עברות החמורות המטמאים את הארץ ג"ע(=גילוי עריות) וש"ד(=שפיכות דמים) וע"ז(=עבודה זרה), וז"ש(=שומר) **"על הדם תאכלו ועינכם תשא אל גלולכם"**, שהוא חטא ע"ז, **ודם תשפכו**, הוא ש"ד, ואיך הארץ תרשו?! (כו) **עמדתם על חרבכם עשיתן תועבה**. ר"ל(=רוצה לומר) שבחרב אנסתם על תועבה ולטמא את רעהו ואת אשתו שהוא ג"ע ואיך והארץ תירשו ? :

15. (כז-כט) כיצד יגמול ה' לחצופים המתוארים בפסוקים הקודמים?

16. עיין בפסוק ל-לא ובמצודות דוד

(ל) **הנדברים בך**. ר"ל דברי ליצנות ולעג. **אצל הקירות**. כן דרך המספרים דבר סתר, לעמוד סמוך אל הקירות מקום שאין אנשים עוברים בו לעמוד בפתח הבתים כי יבוא האחד בפתח חבירו והוא יוצא אליו אל הפתח ושמה מספרים דברים נסתרים. **איש את אחיו**. ר"ל מגלים מסתורים זה לזה כאחים אהובים. בואו נא. דרך לעג יאמרו בואו עתה ושמעו מפי הנביא מהו הדבר היוצא מאת ה' : (לא) **ויבואו אליך**. והמה באים אליך **כמבוא עם** ר"ל באסיפה אחת והמה מתעכבים לפניך כאלו הם **עמי** וחרדים על דברי והמה שומעים את דבריך אבל לא יעשו אותה. **כי עגבים וגו'**. רק המה עושים בפייהם את דבריך לדברי לעג והתול ולבם הולך אחר חמדתם הוא הלצון אשר חמדו ואין מחשבתם לקבל דבריך ולעשותם :

כיצד מגיבים בני-ישראל לדברי התוכחה של יחזקאל?

17. עיין בפסוק לב ובמצודות דוד

והנך להם. הנה דברי נבואתך בעיניהם כשיר הלעג בצחות המליצה כשבעל השיר יש לו קול יפה ומנגן בטוב בהכרעת הנעימה שתרבה החשק לשמוע אבל אין מה לעשות כי אין בו לא צוואה ולא אזהרה. **ושמעו**. כן הם שומעים את דברך שמיעת האוזן לבד. **ועושים אינם אותם**. הוא כמו הפוך ואינם עושים אותם :

כיצד מתייחסים בני-ישראל לדברי הנבואה של יחזקאל?

18. עיין בפסוק לג וברש"י

ובבאה. הרעה אליהם. **הנה באה**. כי אמת מוכנת היא לבא אז ידעו כי לא שחוק היו דבריך כי נביא אמת היה בתוכם :

מתי ידעו האנשים שהנביא לא מתלוצץ איתם?

1. (א-ב) אקספוזיציה. מה תמונת הפתיחה?
2. האם נכנס יחזקאל לתוך הבקעה?
3. פעמיים משתמש יחזקאל במילה מאוד, לגבי אילו מאפיינים משתמש יחזקאל במילה זו?
4. למה מודגשים נתונים אלה?
5. א. עיין ברש"י וברד"ק לפס' ג, למה לא נכנס לבקעה לפי כל פרשן?

רש"י: והעבירני עליהם סביב. לבקעה ולא הכניסו לתוכה לפי שהיה כהן :
רד"ק: והעבירני. וכל זה במראה הנבואה : **עליהם סביב סביב.** כדי שאראה אותם כולם.
 ומה שפירש"י זכרונו לברכה "סביב סביב" לבקעה ולא הכניסו לתוכה כדי שלא יטמא לפי שהיה כהן אם כן
 איך צווהו (ה': א) להעביר התער על ראשו ועל זקנו וכן תרגם יונתן על הכהנים ופאת זקנם לא יגלחו ועוד הרי
 אמר ויניחני בתוך הבקעה אלא הכל היה במראה הנבואה ולא היו דברים ממש :

6. ב. מה הקושיה החזקה שיש לרד"ק על רש"י כדי להוכיח את פירושו, ולדחות את זה של רש"י?
7. עיין בדברי אברבנאל

...ואמר ששאלו יתברך "התחינה העצמות האלה?" ואין פירושו אם יחיו בדרך טבע, ולא (פירושו) אם יוכל

יתברך לחיותם בדרך נס. אבל הייתה השאלה אם היו ראויים לזכות לתחייה כפי מעשיהם אם לא. ולכן הייתה תשובת הנביא השם אלקים אתה ידעת ר"ל אתה ידעת וראית מעשיהם אם הם ראויים לשתעשה עמהם הנס הנפלא ההוא כדי לקבל שכר או כדי לקבל עונש.
 ועל זה אמר "ה' א-לקים" ר"ל רחום בדין, אתה ידעת מעשיהם ותדע מה לעשות להם. גם אפשר לפרש מלת "ידעת" מלשון רחמים כמו "וידע אלקים". יאמר ה' אלקים אתה רחמת תמיד והייתה מטה כלפי חסד בדורות הראשונים ולכן גם עתה סלח נא לעוון העם הזה כי זה כלו נכלל ב"אתה ידעת"

- א. כיצד מסביר אברבנאל את שאלת ה'?
- ב. כיצד מסביר אברבנאל את תשובת יחזקאל?
8. קרא את פס' ג-י, ספר את הסיפור בלשונך.
9. (יא-יד) מה הפשר שמציע רש"י ליחזקאל בנוגע לנבואה זו?

דיונים עקרוניים:

א. חזון או מציאות :

תניא רבי אליעזר אומר: מתים שהחיה יחזקאל עמדו על רגליהם ואמרו שירה ומה שירה אמרו?! ה' ממית ומחיה, ממית בצדק ומחיה ברחמים.
 ...רבי יהודה אומר באמת משל היה.
 רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: מתים שהחיה יחזקאל עלו לארץ ישראל ונשאו נשים והולידו בנים ובנות.
 עמד רבי יהודה בן בתירא על רגליו ואמר: אני מבני בניהם והללו תפילין שהניח לי אבי אבא מהם.
 אברבנאל: אין בידינו להכריח אם מתי יחזקאל היו משל או היה הדבר כפשוטו...

ב. גאולה או תחיית המתים :

רד"ק לפסוק א : ... (ג' : ב-ג). **והיא מלאה עצמות**.... והענין הזה הראה לו הקב"ה למשל כי בני ישראל יצאו מהגלות שהם בו. והם בו כעצמות היבשות על דרך משל.

או הראה לו זה להראות לו שעתיד להחיות מתי ישראל בעת הישועה כדי שיראו גם הם בישועה.

אברבנאל לפס' א : ואם נאמר שהיה הדבר משל שהוא היותר מתיישב על הלב לא יעלה על לבך שהיה הנמשל קבוץ הגליות ושקרא לארצות הגויים 'קברים' באומרו "הנני פותח את קברותיכם" ושעל הידיעה והחכמה שתתחדש בזמן הגאולה העתידה אמר "ונתתי רוחי בכם וחיייתם" כמו שפירש הרב רבי דוד קמחי (=רד"ק) כי הנה ליעוד קבוץ הגליות לא היה הנביא צריך למשל וכמה מהפעמים ניבא עליו באין משל ולא בחידות אבל היתה המראה הזאת משל לענין תחיית המתים שתהיה סמוכה וקרובה לזמן הגאולה ולכן היה המשל שראה הנביא תחיית העצמות היבשות שראה באותה בקעה והיה הנמשל בה התחייה אשר תהיה באחרית הימים. ולכן אמר בביאור הנמשל "הנני פותח את קברותיכם והעליתי אתכם מקברותיכם" וגומר, "ונתתי רוחי בכם וחיייתם".

10. (טו-יז) מה המעשה הסמלי שעושה יחזקאל?

11. (יח-כב) מה החזון הפוליטי שמסמלים עצים אלה?

12. (כג) מה החזון הרוחני שמוצג בפני העם?

13. (כד-כה) כיצד מתאחדים החזונות (הפוליטי והרוחני)?